

HYLTÉNS METALLVARUFABRIK

När J. E. Hylténs metallvarufabrik lades ner 1974 var den en ålderdomlig industrimiljö, som knappast förändrats sedan tidigt 1900-tal. Fabriksbyggnaderna från första världskriget och senare och med maskinell utrustning i allmänhet från tiden före 1930, speglar sin tids och Gnosjöbygdens industriverksamhet på ett utmärkt sätt. Metallvarufabriken är i dag ett levande industrimuseum, som 2005 utnämndes till årets industriminne av Svenska Industriminnesföreningen.

Johan Edvard Hyltén startade sin verksamhet i en smedja på fädernegården Hyltan. Där tillverkade han bland annat selbågar, fotogenlampor och börsar, så kallade smålandspungar. På Stockholmsutställningen 1897 erhöll företaget både en silver- och en bronsmedalj för sin högkvalitativa produktion av metallarbeten. Man var också tidigt ute med att elektrifiera maskindriften. Verksamheten gynnades också påtagligt när järnvägen drogs förbi Gnosjö 1902.

Företaget expanderade successivt och byggdes ut, men efter en förödande brand 1914 iståndsattes en helt ny anläggning vid Gåröström, där fabriken ligger i dag. Den nya fabriksanläggningen ritades av Johan Edvard Hylténs son John, som praktiserat i Stockholm. Johns bror Paul hade studerat vid handelsskolan i Kristinehamn och båda bröderna involverades och kom senare att överta företagets drift och ledning.

Fram till andra världskriget hade Hylténs en stor produktion av båtbeslag och brandarmatur. Som mest hade företaget 42 anställda. Efter kriget mattades verksamheten och nyinvesteringarna blev få förutom en tillbyggnad för personalutrymmen och verkstad på 1950-talet. Familjeföretaget genomlevde således två generationer med först Johan Edvard Hyltén i ledningen, efterträdd av sönerna John och Paul. Samtliga industribyggnader nordväst om landsvägen, har ett så stort kulturhistoriskt värde att de förklarats som byggnadsminne.

Interiör från verkstaden med maskinutrustning och remdrift, huvudsakligen från 1920-talet. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE II

HITTA HIT

Fabriksmuseet ligger i den sydligaste delen av Gnosjö, ca 600 meter norr om Gnosjö kyrka och utefter Andersstorpsvägen.

Koordinater:

N 6356038 / E 423854
(SWEREF 99 TM). N 57°
20' 27,10", E 13° 44' 5,59"
(WGS84)

Industrimiljön Hylténs Metallvarufabrik vid Gåröström i Gnosjö. Foto Leif Gustavsson/L.G.foto

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 ▪ www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgårdar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

